

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Me?unarodni, interdisciplinarni, dvojezi?ni, online ?asopis

Sarajevo: Spivak interpretacija

Dania Jaser

Rat u Bosni koji se vodio izme?u 1992-1995 je bio strašan doga?aj. Genocid važi za jednu od najgorih epizoda etni?kog ?iš?enja u povijesti. Srpske vojne snage masakrirale su hiljade Bosanaca, dok su hiljade žena silovane, a djeca ubijana. Iako je bilo gubitaka na svim frontovima, zajednica bosanskih muslimana platila je najvišu, najbolnju cijenu u ovom sukobu.

Dokumentarni film “Miss Sarajevo” snimljen tokom opsade Sarajeva pokazuje kako se i uprkos ratu, život u Bosni nastavio, a gra?ani su održavali svoju kulturu i duh živim – muzikom, školom, druženjem, pa ?ak i natjecanjima ljepote. Me?utim, na kraju rata bosanski muslimani više nisu bili isti, nosili su strašne uspomene krvi i tugovanja i nastaviti ?e ih nositi još godinama. Njihovi identiteti su se promijenili zbog traumati?nog iskustva koje je Bosance u?inilo žrtvama, potla?enima, podsti?u?i osje?aj „podre?enog“ identiteta.

Gayati Chakravorty Spivak (2017) predlaže teoriju o podre?enosti u djelu „ Can the Subaltern Speak? (Mogu li podre?eni govoriti)“. Pod pojmom „podre?eni“ Spivak podrazumijeva potla?ene subjekte, ta?nije one koji za dominantnu grupu predstavljaju ‘drugoga/druga?ijega’. Spivak odgovara na pitanje „Mogu li podre?eni govoriti?“ karakteriziraju?i ovo svojstvo ‘podre?eni’ na ovaj na?in: Nijedan govor nije mogu? iz te pozicije i govor se nikada ne prihvata kao zna?ajan. Ovo je predstavljeno na kraju filma Miss Sarajevo kada elokventna, obrazovana i tragi?na mlada djevojka kaže: “nema se šta dobro za re?i.” Nekoliko godina ranije ista djevojka u istom dokumentarcu samouvjereno je isticala svoj muslimanski identitet i na Badnjak ide u katedralu kako bi pokazala koliko je otvorena, tolerantna i bolja osoba nego snajperisti u brdima. Na kraju, mlada djevojka tužno, ali tiho poru?uje pripovjeda?ima da je izgubila prijatelje i svoj dom. Ona ne živi, samo preživljava. Spivak (2017) kaže: „Dio našeg ‘zanemarenog’ projekta je artikulirati tu ideološku formaciju – mjerenjem šutnji, ako je to potrebno – u objekt istrage“ (str. 411).

Redatelj i pripovjeda? filma Miss Sarajevo pokazuje kako su Bosanci bili puni nade bez obzira na njihovu nesre?u. Tu je orkestar koji bi svirao u zgradi televizije jer nije bilo drugog mjesta gdje bi mogli svirati muziku. Žene su inzistirale da “izgledaju lijepo.” Kako kažu ljudi koji su intervjuisani u filmu Miss Sarajevo, svako od njih ima svoj na?in borbe, ne samo muškarci sa oružjem, ve? i žene sa svojom ljepotom. Održavali su takmi?enja u ljepoti.

Spivak (2017) tvrdi da podre?eni pokušava govoriti, ali poruka koju pokušavaju prenijeti postaje potpuno zanemarena dok ljudi promatraju u tišini i ne reaguju na rije?i koje se izgovaraju. Da bi stvarno razumio rat, ?ovjek mora biti “tamo”, kao što je jedan bosanac rekao pripovjeda?u dokumentarca. Štaviše, teško je shvatiti i doku?iti vlastito razumijevanje socijalnog nasilja iz perspective podre?enog. U filmu Miss Sarajevo muškarci i žene objašnjavaju kako su morali da pretr?avaju ulice da bi pobjegli od snajperista. Jedna djevojka spominje da je srpska vojska

koristila džojstike koje bi uperili i pucali u potencijalne žrtve. Međutim, promatra?, kako navodi Spivak (2017), vidi samo puku toleranciju prema zločinu. U jednom trenutku Spivak citira Foucaultovu teoriju “episteme” koja omogućava odvajanje ne istinitoga od lažnog, ve? onoga što se ne može okarakterisati kao naučno “(str.413). Objektivni okvir naučnog posmatra?a maskira istinu onoga što je re?eno.

Kao što se vidi u filmu *Miss Sarajevo*, moglo bi se re?i da se bosanski identitet od početka rata do kraja rata transformirao u jedan od podre?enih kao svjedok u o?itoj razlici u govoru i izrazima. Dok su Bosanci svojim glasovima pripovijedali svoju pri?u i dijelili pripovijedanje, poruka koju su Bosanci pokušavali prenijeti zapadnom svijetu bila je zaboravljena i iskrivljena. Opis Bosanaca u filmu *Miss Sarajevo* primjer je ovog gubitka. Podre?eni, koji je zarobljen izme?u viktimizacije i položaja koji mu daje naučni posmatra?, ne može govoriti.

Izvori

Spivak, Gayatri Chakravorty.2017. “Can the Subaltern Speak”. Pp 409- 413 in *Social Theory: The Multicultural, Global, and Classic Readings*, edited by Lemert, Charles., New York, NY: Routledge Press.

[Link to “Miss Sarajevo” Ending](#)

Translated by Bojana Vukovi?

Ovaj kratki esej bio je pismeni zadatak u okviru predmeta “Drustvena teorija” kod profesora Keith Doubt-a, u jesenjem semestru 2019. godine, na Odsjeku za sociologiju, na Univerzitetu Wittenberg, u Springfildu, u Ohaju.

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.